

Barnkonsekvensanalys inom Sektor Barn, utbildning och arbetsmarknad

Bakgrund

En barnkonsekvensanalys ska förutspå den påverkan en viss handling eller ett visst beslut kan få för barn och deras åtnjutande av sina rättigheter. Den utgår från artikel 3.1 i barnkonventionen: "Vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas det som bedöms vara barnets bästa". Prövningen gäller det enskilda barnet, barn som grupp och gruppen barn. I beslutet och prioriteringen ska barns intressen och rättigheter väga tungt. Om barnens intressen inte kan gå först ska kompensande åtgärder övervägas på kort och på lång sikt. Processen ska vara transparent och dokumenteras. Barnens synpunkter på den fråga som ska prövas ska vara vägledande för prioriteringen. Barnets rätt att uttrycka sin åsikt bidrar med barnets perspektiv.

Vad är en barnkonsekvensanalys?

Barnkonsekvensanalys är ett verktyg för att omsätta barnkonventionen i handling och synliggöra barnets bästa.

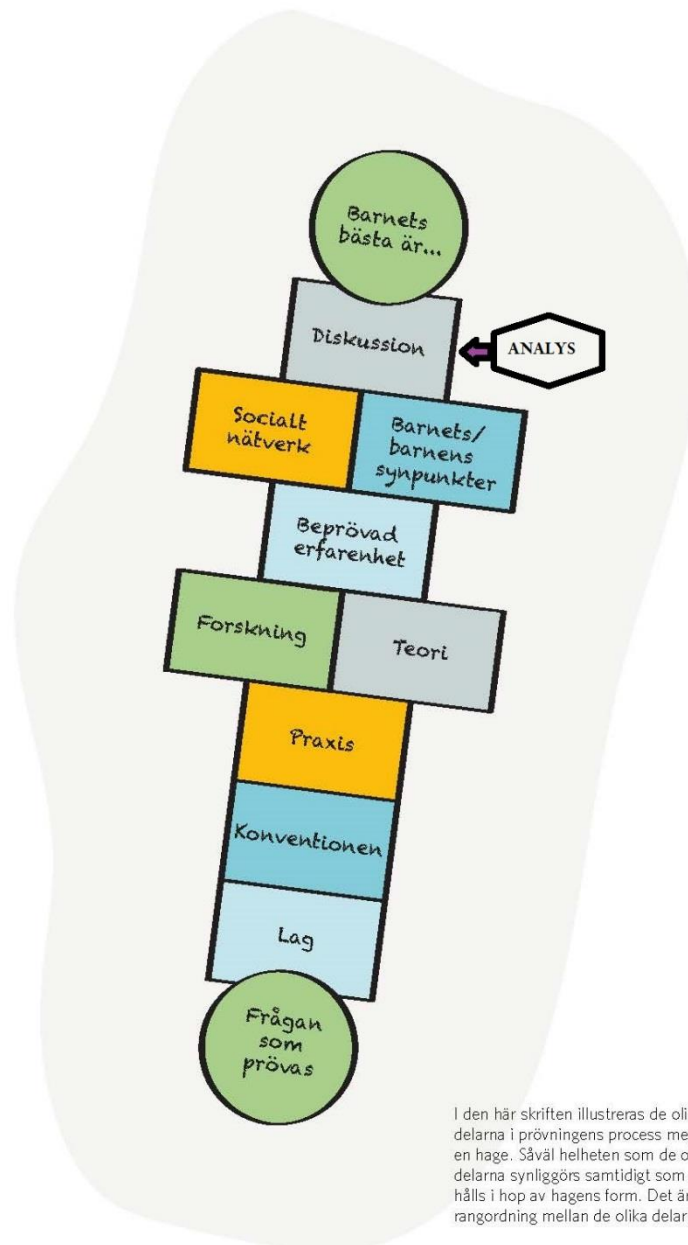
Syfte med barnkonsekvensanalys

Att ge beslutsfattare ett systematiskt sätt att arbeta som försäkrar att barnperspektivet finns med i analysen och besluten. På det sättet förbättras då barns och ungas levnadsvillkor. Barn är en särskilt sårbar grupp med begränsade möjligheter att vara en del av den demokratiska processen. Därför är det särskilt viktigt att analysera konsekvenserna av beslut som rör barn.

Vad innehåller en barnkonsekvensanalys?

En barnkonsekvensanalys omfattar de delar som ingår i prövning av barns bästa samt en analys som omfattar fler perspektiv och ett bredare resonemang. Dessa områden bör ingå i barnkonsekvensanalysen.

I den här skriften illustreras de olika delarna i prövningens process med en hage. Såväl helheten som de olika delarna synliggörs samtidigt som de hålls i hop av hagens form. Det är ingen rangordning mellan de olika delarna.

Frågan som prövas

Hur kan övergången från en till två nya förskolor bli så bra som möjligt för barnen som berörs? Vad är viktigt att ta hänsyn till i övergången så den utgår från vad som är barnens bästa?

De barn som berörs är alla barn som går och kommer att gå på förskolor i centralorten till hösten 2020. Vissa barn berörs av förändringen nu eller närmaste året då förändringen sker i två olika steg. En förskola blir klar hösten 2020 (Sörby förskola) och den andra till sommaren 2021 (Ny förskolebyggnad vid nuvarande Lovisebergs förskola).

Barn på övriga förskolor i kommunen berörs inte.

Lag

Skollagen (2010:800)

Kommunen ska enligt Skollagen 8 kap 3§ erbjuda barn som är bosatta i Sverige och som inte har börjat i någon obligatorisk utbildning förskola enligt vad som anges 4-7 §.

Erbjudandet om förskola gäller från och med ett års ålder i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrars förvärvsarbete eller om barnet har ett eget behov pga. familjens situation i övrigt (§5)

Från och med höstterminen det år barnet fyller tre år ska barnen erbjudas förskola med minst 525 timmar om året (§4).

Barn vars föräldrar är arbetslösa eller föräldralediga enligt föräldraledighetslagen för vård av annat barn ska från och med ett års ålder erbjudas förskola under minst 3 timmar per dag eller 15 timmar i veckan (§6).

Om barn på grund av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling ska de (även i andra fall än som avses i 5-6 §) erbjudas förskola (§7)

Huvudmannen ska se till att barngrupperna har en lämplig sammansättning och storlek och att barnen även i övrigt erbjuds en god miljö (§8)

Hemkommunen ansvarar för att förskola kommer till stånd för alla barn i kommunen som ska erbjudas förskola och vars vårdnadshavare önskar det (§12)

Förskolans läroplan

Uppdraget för förskolan är enligt läroplanen att utbildningen i förskolan ska lägga grunden för ett livslångt lärande. Den ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på barn och barnens behov, där omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet.

I utbildningen ingår undervisning. Undervisning innebär att stimulera och utmana barnen med läroplanens mål som utgångspunkt och riktning, och syftar till utveckling och lärande hos barnen. Förskollärare ska ansvara för det pedagogiska innehållet i undervisningen och för att det målinriktade arbetet främjar barns utveckling och lärande. Förskollärare har därmed ett särskilt ansvar i utbildningen som arbetslaget genomför gemensamt.

Konventionen

Barnkonventionens fyra grundläggande principer (artikel 2, 3.1, 6, 12) berörs.

Artikel 2: Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras

Artikel 3.1: Vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas det som bedöms vara barnets bästa.

Artikel 6: Barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling

Artikel 12: Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad.

Artikel 18. Uppfostran och utveckling. Konventionsstaterna ska vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att barn till förvärvsarbetande föräldrar har rätt att åtnjuta den barnomsorg som de är berättigade till.

Praxis

Kommuner kan göra olika vid övergång till nya förskolor, det har inte gått att säkerställa att det finns någon vedertagen praxis.

När kommuner bygger ny förskola för att utöka antalet förskoleplatser förekommer det att de gör ett ansökningsförfarande där de vårdnadshavare som önskar plats på nya förskolan söker det, och de barn som börjar på nya förskolan då bildar helt nya barngrupper. Det förekommer också, vilket skett i en närliggande kommun, att hela avdelningar flyttas till ny förskola vid övergångar.

De vägledande principer som finns är att det behöver finnas möjlighet för vårdnadshavare att uttrycka sina önskemål. Enligt 8 kap 15 § ska skälig hänsyn tas till vårdnadshavares önskemål. Det innebär dock inte någon rätt att placeras i den närmsta förskoleenheten. Skälig hänsyn till vårdnadshavarnas önskemål innebär att kommunen i så stor utsträckning som möjligt ska beakta vårdnadshavarnas önskemål om förskoleenhet. Exempel på när kommunen kan frångå vårdnadshavarnas önskemål är om det är fullt på den förskola de önskat. Om vårdnadshavarna inte kan tänka sig någon annan enhet än just den eller dem de sökt kan de vara tvungna att acceptera en längre väntetid. Genom att kommunen erbjuder ett annat alternativ inom närområdet kan kommunen leva upp till kravet enligt författningarna (Skolverkets beslut den 11 juni 2008, dnr 51-2008:1360).

Med hänsyn till vad som krävs för att effektivt utnyttja lokaler och andra resurser får det i viss utsträckning accepteras att plats erbjuds på längre avstånd från hemmet (prop. 1993/94:11 s. 47). Av Skolverkets beslut dnr 51-2003:1153 framgår också att kommunen i viss utsträckning kan erbjuda plats på längre avstånd från hemmet. Sådant platserbjudande bör dock inte få till följd att en familj nödgas avsätta lång restid varje dag för att transportera barn mellan hem och förskola. I Skolinspektionens beslut 2012-11-08, dnr 41-2012:3464 accepterades att kommunen erbjudit plats på en förskola två mil från hemmet.

Tidigare praxis i kommunen är att vårdnadshavare får möjlighet att uttrycka önskemål om placering på förskola när de ansöker om plats, den möjligheten kommer finnas kvar.

Forskning/Teori

Den forskning som valts ut är en intervju med forskare Gunilla Sandberg, professor i pedagogik med inriktning specialpedagogik, som beskriver hur övergångar påverkar barn och vad som behöver tas hänsyn till utifrån barnens behov. Hon säger så här: "Generellt kan man säga att övergångar spelar stor roll, och att de gör det på olika sätt för olika elever. Barn som är mer sårbara är också mer känsliga för övergångar." Tidningen förskolan 7 aug 2017.

Beprövad erfarenhet

Rektor för förskola beskriver enligt sin beprövade erfarenhet vikten av att arbetslagen fungerar och har rätt kompetens, då det har betydelse för barnens trygghet och utveckling. För barn som finns i barngrupper som fungerar är viktigt att de får möjlighet att fortsätta tillsammans, då det ger kontinuitet och trygghet.

Socialt nätverk

Vårdnadshavarna har fått uttrycka sina synpunkter under forum för samråd. De har också kunnat följa processen kring byggnation och planering via informationsinsatser både generellt på webben och i separata utskick. De har kunnat ställa frågor under hela processen och de frågor som kommit in har funnits på webben under "frågor och svar" och på det sättet varit tillgängliga för samtliga vårdnadshavare.

Barnets/barnens synpunkter

Barnens synpunkter har inhämtats från tre olika fokusgruppsintervjuer med barn födda 14 och 15. De äldsta barnen på förskolan har deltagit i intervjuerna då det bedömdes att det var de som hade bäst förutsättningar att utifrån ålder och mognad kunna lämna sina synpunkter.

Analys av frågeställningen: Vad är viktigt att ta hänsyn till vid övergång till två nya förskolor.

Barnets perspektiv		
Effekter (+/-)	Analys	Källa
Övergången kommer att påverka barnen, sättet övergången genomförs på kommer kunna inverka på om övergången blir övervägande positiv. Barnen har visat på flera delar som är viktiga för dem så att övergången blir bra, i fokusintervjuerna	För att skapa en bra övergång är det viktigt för barnen att det är en pedagog de känner som följer med när de flyttar- men de tycker det är helt okej med några nya "fröknar" också	3 st fokusintervjuer med barn
Kompisar	Barnen tycker det är viktigt att få med sig några kompisar men det behöver inte vara alla	
Leksaker	Vissa saker är viktigt för barnen att ta med sig och vissa leksaker kan de tänka sig att lämna kvar	
	De leksaker som barnen tycker är viktiga att ha på nya stället är t.ex. dockor, gungor, sandlåda, pysselsaker, spindelgunga	
	När det gäller cyklar är barnen inte helt överens, några tycker det ska finnas och några inte.	
Barnen tycker att alla ska få vara med och bestämma hur övergången ska bli: mamma, pappa, rektor, barnen, och fröknarna.		

Verksamhetens perspektiv		
Effekter (+/-)	Analys	Källa
Kan bli både + och – effekter. En övergång till två förskolor förändrar barnens vardag och behöver ta hänsyn till barnens behov för att bli en positiv övergång för barnen.	Personal har fått delge vad de ser som viktigt i övergång till två nya förskolor. Här är de delar som personalen såg som viktigast att ta hänsyn till: <ul style="list-style-type: none">• Trygghet• Känd pedagog• Kamrater• Förberedelse• Individens behov• Mindre barngrupper	Mentimeter gjord på APT på berörd förskola,
+ Om alla i centralorten kan söka till båda förskolorna.	Det finns en kö till förskoleplatser i kommunen och alla platser behövs. Att möjliggöra mottagande av barn på båda förskolorna i centralorten ger större flexibilitet och förbättrar möjligheten att ta emot barnen inom de fyra månader som de ska erbjudas plats.	Rektor för förskola
- Vissa barn har syskon på förskolan, de kan tillhöra olika avdelningar	Förskolan behöver ta hänsyn till om syskon finns och erbjuda plats i annan barngrupp om det är så att syskon riskerar att hamna på två olika förskolor	Rektor förskola

Vårdnadshavares perspektiv		
Effekter (+/-)	Analys	Källa
+/- För att övergången ska bli bra är det viktigt för vårdnadshavarna med insyn under hela processen	Det har tagits hänsyn till vikten av insyn genom att förmedla information via flera kanaler – både generell och riktad information	Forum för samråd
+/- Innebär en övergång för barnen och de behöver känna sig trygga.	Utgångspunkt bör vara att hela barngrupperna flyttas över. Det måste inte vara så att alla barn fortsätter i samma grupp, men att några kompisar följer med bidrar till barnens trygghet. Det finns lite olika syn bland vårdnadshavarna, men många tycker så.	
+/- Viktigt att ta hänsyn till barn med särskilda behov	Flera av vårdnadshavares synpunkter överensstämmer med andra perspektiv såsom forskning, barnens och verksamhetens.	
+ Viktigt att säkerställa kompetens i arbetslagen	Möjliggör vissa förändringar utifrån personalens kompetens	

Forskningens perspektiv		
Effekter (+/-)	Analys	Källa
+/- Övergångar kan påverka barn på olika sätt beroende på sårbarhet och tidigare erfarenheter.	Det behöver finnas möjlighet att ta hänsyn till barnens individuella förutsättningar vid övergången.	Intervju om övergångar med Gunilla Sandberg, professor i pedagogik med inriktning specialpedagogik och särskilt intresse för övergångar, ur tidningen Förskolan 7 aug. 2017

Ekonomiskt perspektiv		
Effekter (+/-)	Analys	Källa
Det finns inte några ekonomiska aspekter på själva övergången. Förändringen kommer till stånd utifrån en nybyggnation som det är avsatt pengar för i budget för förskola – både förskolan och utemiljön. Men hur övergången går till spelar inte någon roll för ekonomin.		

Samhällets perspektiv		
Effekter (+/-)	Analys	Källa
+ Ökad attraktivitet för kommunen	Att erbjuda två bra förskolor i centralorten med kompetent personal i barngrupperna kan göra kommunen mer attraktiv för nya kommuninvånare	
+ Förskolans påverkan på miljön	Nybyggnation möjliggör förändringar i förskolans påverkan på miljön. De två nya förskolorna kommer vara mer anpassade efter aktuella energi och miljökrav än den tidigare byggnaden vilket gynnar samhället i stort	
+ Viktigt att motverka segregation	Att tillåta alla i centralorten att söka till båda nya förskolorna kan motverka segregation i barngrupperna	Rektor förskola

Utvecklingsperspektiv		
Effekter (+/-)	Analys	Källa
+ Möjlig positiv effekt på barnens utveckling är tillgång till nybyggda förskolelokaler	Förskolan kommer drivas i lokaler som är anpassade efter förskolans nya inriktning där omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. Fokus på lärande har tydliggjorts i nya läroplanen. Personal och rektor för förskolan kan vara delaktiga i utformning av inne och utemiljö för att den ska gynna barnens utveckling i så stor utsträckning som möjligt.	
+ Nybyggnation av förskolor kan vara attraktivt vid rekrytering	Att erbjuda två nya förskolor kan vara en fördel i rekrytering och att kunna behålla kompetent personal – vilket är viktigt för barnens utveckling och lärande på förskolan	

Bedömning

I övergången till nya förskolor kommer att flytta befintliga barngrupper vara den generella utgångspunkten, för att skapa trygghet för barnen. Det kommer finnas utrymme att ta hänsyn till barnens bästa på ett individuellt plan, i enlighet med artikel 3 i barnkonventionen. Särskild hänsyn kan komma att tas för enskilda barn såsom t.ex. behov av särskilt stöd. Vissa justeringar kan komma att ske i barngrupperna för att syskon ska kunna gå på samma förskola.

Möjlighet att ta särskild hänsyn till de barn som är sårbara för övergångar har även inkluderats i kommunens riktlinjer om byte av förskoleplats. Där anges att det är möjligt att prioritera förskoleplatser vid önskemål om byte av förskola utifrån särskild hänsyn till barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling i form av förskola.

Är det så att vårdnadshavare bedömer att de önskar en annan placering för sitt/sina barn och ser att det skulle vara det bästa för barnen, har de möjlighet att göra en ny ansöka. På det sättet tas hänsyn till att de ska ha möjlighet att uttrycka sina önskemål. Även för de barn som ska börja i förskolan, får vårdnadshavare i sin baromsorgsansökan fylla i önskemål om placering.

För att alla barn ska ha tillgång till rätt kompetens där omsorg, utveckling och lärande kan bilda en helhet kommer rektor för förskolan att behöva förändra arbetslag. De nya arbetslag som bildas ska säkerställa att alla barn har tillgång till förskollärare i undervisningen, i enlighet med förskolans läroplan. Det handlar också om att säkerställa barnens rätt till utveckling enligt barnkonventionen (artikel 6). För att skapa trygghet för barnen kommer de nya arbetslagen och de mindre förändringarna i barngrupperna att gälla redan efter sommaren, innan flytten till nya förskolan sker.

För vårdnadshavarna har det varit viktigt med insyn under byggnationen och i arbetet med övergångar till ny förskola. Det har därför funnits flera informationskanaler – både särskilda utskick, möjlighet att läsa frågor och svar, och kontinuerlig information på kommunens webbplats.

Arbetslagens sammansättning behöver utformas så att den säkerställer att varje barngrupp har tillgång till förskollärare som kan leda utbildningen i förskolan och genomföra den tillsammans med arbetslaget. För att säkra tillgången till förskollärare har vissa justeringar i arbetslag behövt göras. Det skulle kunna stå i konflikt med att skapa en trygg övergång, om alltför många av personalen blir nya för barnen på en och samma gång. För att möjliggöra både tillgång till förskollärare och trygghet för barnen så kommer alla barngrupper att behålla en redan känd personal. Undantag vid medgivande från vårdnadshavarna. Rektor för förskola har gjort om arbetslag till viss del för att skapa så goda förutsättningar för utveckling som möjligt och ge barnen tillgång till personal med rätt kompetens.

Slutsats

Tryggheten för barnen är central för att skapa en bra övergång, det beskrivs både av barnen själva. För barnen är det kompisar, fröknar och leksaker som är viktigast för att skapa trygghet. Det som skapar trygghet för barnen är även centralt för personalens och vårdnadshavarna. Att ha kända pedagoger, kända kamrater, få förbereda sig och få information om processen är aspekter som de grupperna ser som viktiga för att skapa trygghet. Det finns en överensstämmelse mellan de olika berörda grupperna om vad som är viktigt i övergången.

Hänsyn till barnens bästa i övergången till två förskolor handlar om att skapa trygga övergångar. Det uppnås genom att barnen får behålla kontakt med kända kompisar och en känd personal och att skapa arbetslag som ger tillgång till god kompetens för alla barn.

Det behöver även finnas möjlighet att ta hänsyn till enskilda barns bästa, vilket kommer att kunna göras i övergången.